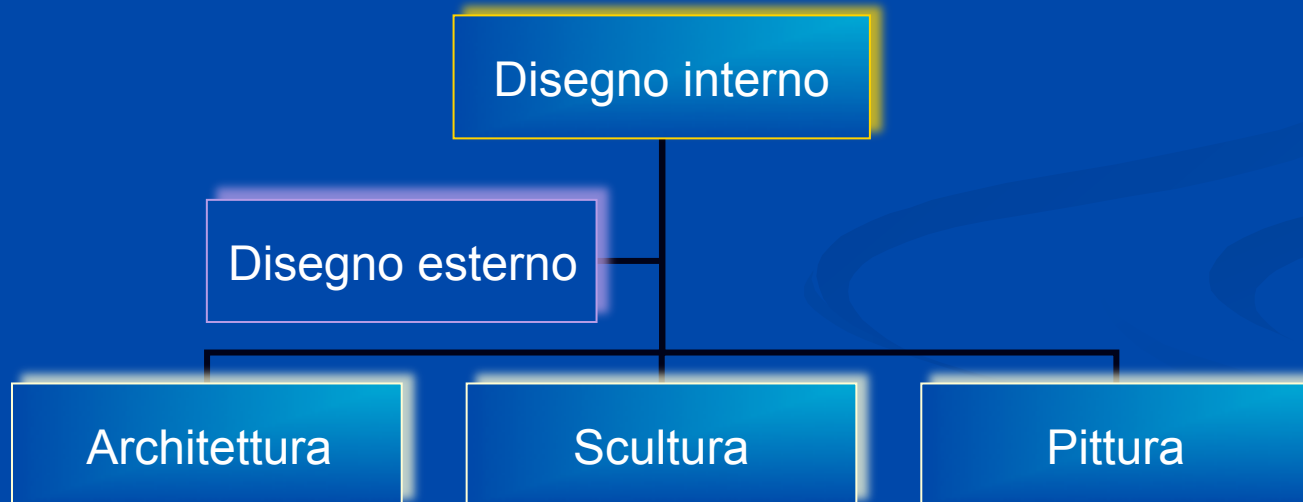

Úvod do dějin architektury

Architektura v systému „kresebných umění“

Toskánsko, polovina 16. století

Stavba, architektonické dílo

(dvě strany jedné mince)

Užitkovost - Funkce

- je v ní nabízen bohům příbytek na zemi a člověku místo k jejich uctívání a vykonávání kultovních obřadů;
- je ochranou, opevněním a zaštitěním člověka před démony a nepřítelem;
- představuje základní prvek spjatý s životem člověka a jeho rodiny:
 - a) chrání jej a jeho rodinu před nepohodou (např. kolem krbu a ohniště),
 - b) chrání jeho majetek a domácí zvířata v hospodářských stavbách;
- je ochranou mrtvých na cestě k věčnosti.

Památník, monument

- fr. *monument architectural*; lat. *monumentum* /od lat. *monere*/:
připamatovat, upomenout, vyzývat, vyžadovat pozornost.

Karel Eusebius z Liechtensteina,

mezi lety 1670-1680

- *„Vězte, že vznešené stavby předčí statky pozemské a zanechají věčnou stopu daleko spíše, než veškeré lidské pachtění a skutky, neboť paměť lidská je chatrná a historie se rozplyne v čase stejně jako tlející listí na podzim. To ovšem pro architekturu neplatí...“*
- *„... do vznešeného díla bychom chtěli vložit informaci, a to nikoli jen jako odkaz našim vlastním potomkům, ale i jako poselství tomu, co přesahuje náš vlastní práh a co potřebujeme vyjádřit mimo naše čtyři stěny a co si zaslouží patřičné úcty, chvály a slávy, a co zůstane nesmrtelně v díle vryto... Neboť právě toto je jedinou a nejvyšší příčinou vznešených a krásných budov: ono nesmrtelné jméno, sláva a věčná památka, které po sobě zanechají tvůrci-structores...“*

Co je architektura?

I. Klasické definice

1.	Marcus Vitruvius	starověk	řemeslo
2.	Leon Battista Alberti	raný novověk	umění
3.	Karl Bötticher	novověk	architektonika
4.	Adolf Loos	moderní umění	utváření prostoru

Marcus Vitruvius (Pollio)

/Lucius Vitruvius Mamurra/

Architektura = technika (7 knih o stavitelství
+ vodní stavby a práce + astronomie a zhotovování hodin + strojírenství)

praxe (*fabrica*) - rozvaha (*rationatio*)

solertia – důvtipná znalost

**Pratica
Rationatio
Solertia**

„Jako totiž ve všem, jsou i ve stavitelství obsaženy dvě věci: to, co je předváděno, a to, co předvádí. Předváděno je zamýšlené dílo, o němž se jedná (*pratica/fabrica*); předvádí je demonstrace (*rationatio*), vysvětlená s důvtipnou znalostí (*solertia*)“

Vitruvius

Firmitas - Utilitas – Venustas

- Objektivní **cogitatio** (promyšlení)
- Subjektivní **inventio** (nápad)

Ordinatio (taxis) - seřazení článků podle modulu

Dispositio (diathesis) - vhodné rozmístění článků v půdorysu, nárysu a průhledu

Eurythmia - vyváženost umístění článků

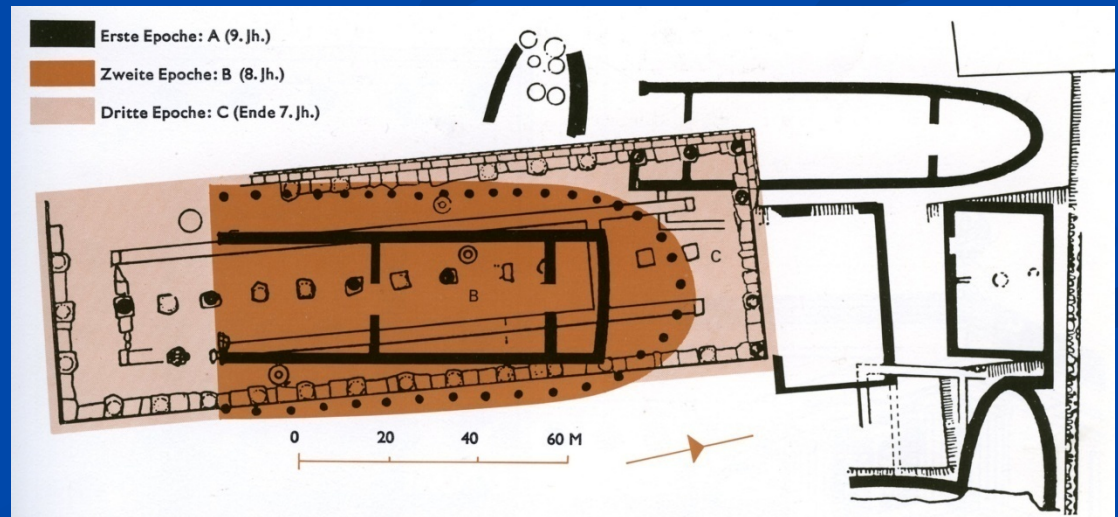
Symmetria - harmonický vztah mezi částmi a celkem

Decor - správný vzhled, co se hodí ke stavbě podle zvyku a přirozenosti

Distributio (oikonomia) – rozvržení stavby z hlediska pohodlnosti přebývání a kontroly nákladů

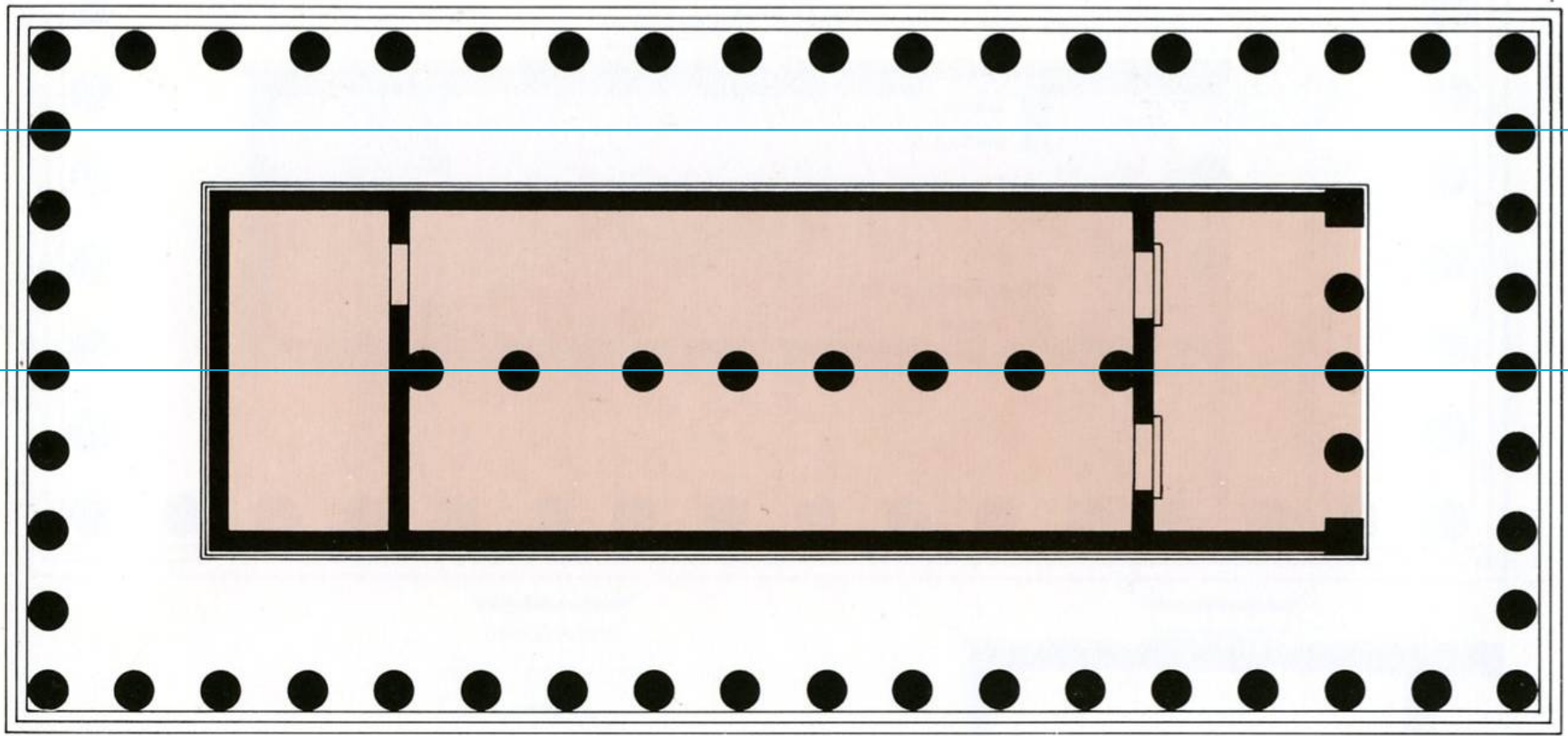

Thermos (Aitólie)

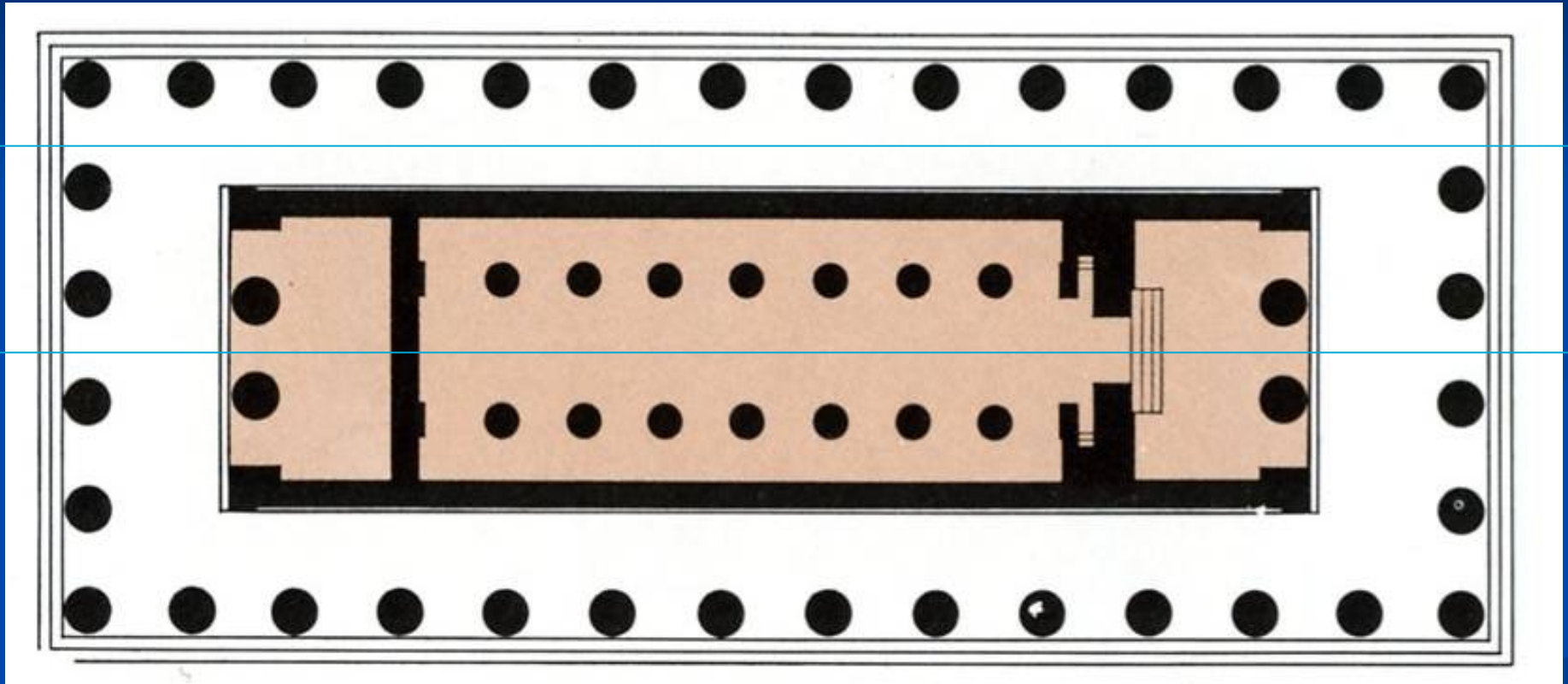
Heraion (tzv. „Bazilika“), 560/520 př. Kr.

Peristasis – Enneastylos (9x18) - Adyton

Apollonion (tzv. Poseidonův chrám) – kol. 490/460

Peripteros (halový ochoz) – Hexastylos (6x14) – Opisthodomos (zadní síň)

Leone Battista Alberti

Architektura = tvůrčí, duchovní činnost

Architekt – Decorum – Concinnitas

Utilitas I. (všeobecná užitečnost architektury jako celku)

Firmitas

(materiál, stálost, konstrukce)

Utilitas II.

(důstojnost, účel stavby)

Venustas

(krása, ozdoby a dekorace)

Rozdělení látky in De re aedificatoria:

Základ architektury

- I. kniha: O obrysech (delineamenta)

Materiál a konstrukce

- II. O stavebním materiálu
- III. O stavebních pracích

Užitečnost a účel

- IV. O stavebních dílech pro všechny
- V. O stavbách pro jednotlivce

Výzdoba a účel II

- VI. O výzdobě
- VII. O výzdobě staveb posvátných
- VIII. O výzdobě staveb veřejných
- X. O výzdobě budov soukromých
- a) V čem spočívá úkol zkušeného stavitele

Opravy a rekonstrukce

- X. O opravě stavebních děl

Karl Bötticher

Helénská tektonika:

propojení tělesné formy a umělecké formy v *prostorotvorném organismu*

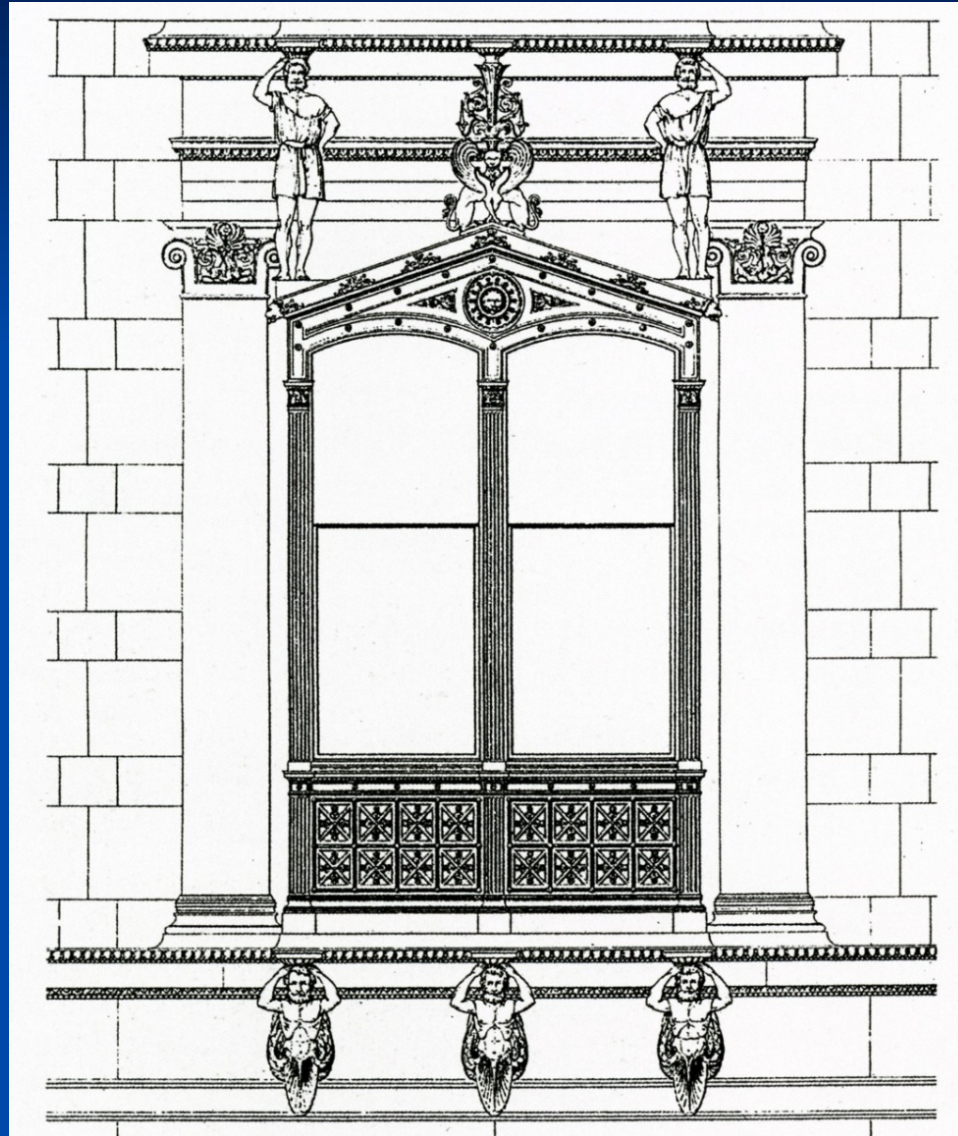
Kernform (forma jádra) - *Kunstform* (umělecká forma)

Helénská stavba v půdorysu a nárysu se projevuje jako ideální organismus, který je rozčleněn uměleckým způsobem, aby vytvořil prostorovost. Tento prostorotvorný organismus, od celku až po své nejmenší části, je myšlený: patří pouze síle vynalézavosti lidské duše a nemá žádný předobraz v okolní přírodě. (Předmluva)

Princip, z něhož helénská tektonika utváří svá tělesa, je zcela identický s tvůrčím principem živé přírody: pojem, bytí a funkci každého tělesa opatřit odpovídající formou, a přitom tuto formu vnějškově tak podat, aby onu funkci stále zcela zřetelně prozrazovala.

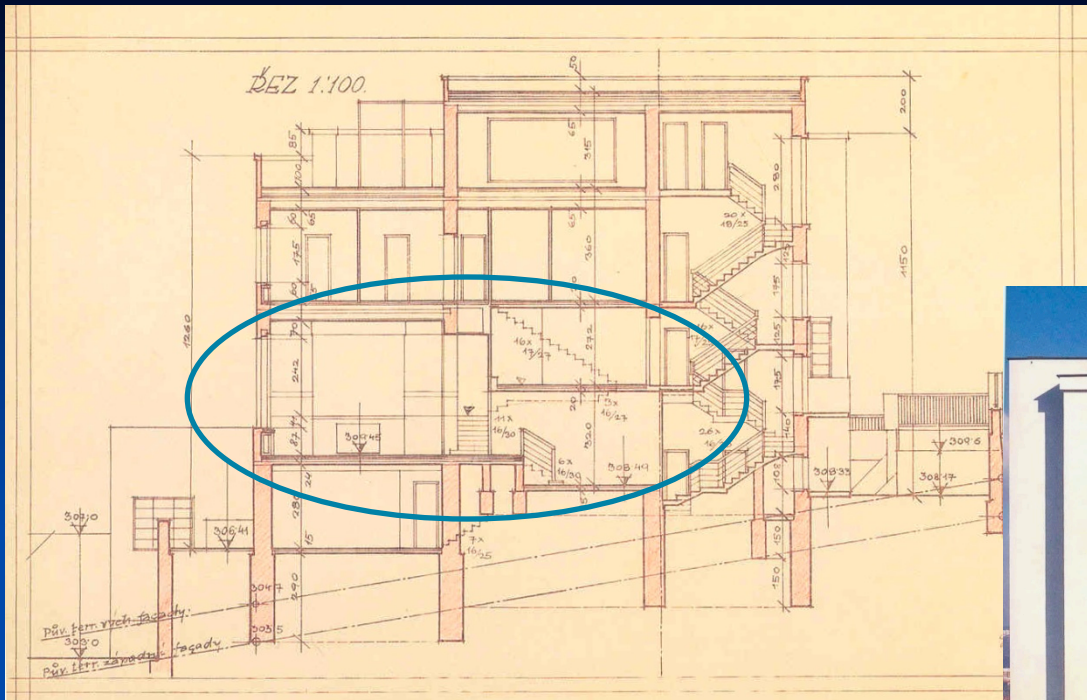
(s. 6)

Adolf Loos

- *„Architektura probouzí v lidech nálady. Úlohou architekta proto je, tyto nálady precizovat. Jestliže nalezneme v lese kopec šest stop dlouhý a tři stopy široký, stoupající pyramidovitě do výšky, zvážníme - a poté nám něco v nás řekne: tady leží někdo pohřbený. To je architektura.“*
- *Architektura není primárně konstrukcí, ale prostorem, který vyvolává působení a probouzí náladu v člověku..., ...neboť to je ona velká revoluce v architektuře: rozpustit půdorys v prostoru.*

Raumplan - prostorový půdorys - myšlená architektura

Shrnutí:

(a) Architektura ve vztahu k ostatním „kresebným“ uměním

a) prvenství z hlediska sociální užitečnosti a objektivity - Leone Bat. Alberti

b) prvenství z hlediska funkčního propojení výtvarných umění - Gianlorenzo Bernini

c) prvenství z hlediska stylu – novodobé dějiny umění 19. a 20. století

b) Odlišnost architektury v konstruktu „umění“: 19. století

- a) Styl vnějšku: hmota – tektonika (spojení tělesné formy a formy umělecké)

Karl Bötticher

- b) Styl vnějšku a vnitřku: hmota – princip odívání v tektonických a stereotomních stylech

Gottfried Semper

- c) Prostor je podstatou architektury, tj. architektura = prostorové umění

August Schmarsow

- d) Hmota, Prostor, Čas, aneb hledání podstaty architektury pouze v jedinečnosti hmoty nebo prostoru je příliš jednostranné

Dagobert Frey

c) Základní pojmy v architektuře

(pomohou nám porozumět architektonickému dílu)

- „I když prostor a čas jsou pro architekturu značně důležité, místo a okamžik formy znamenají pro ní mnohem více...“

Aldo van Eyck

Pochopit architektonickou stavbu, znamená prozkoumat ty základní pojmy, které se spolupodílejí na tvaru provedené stavby: od funkce, přes ideový obsah, konstrukci, materiál až po užité prvky dekorace a barvy.

Současnost: dějepis umění a architektury dnes

Základní pojmy

Funkce/ Zadání

Funkce/ Architektonická úloha

Prostor

Světlo

Hmota/Materiál

Barva

